

Стецик Н. М.,
аспірант

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ХУДОЖНЄ НОВАТОРСТВО РОМАНУ ОСИПА ШПИТКА «ВИРІД»

Анотація. У статті проаналізовано художні особливості та ідейно-тематичне спрямування автобіографічного роману Осипа Шпитка «Вирід». Визначено стильові доміанти твору, які вирізняють його з-поміж інших модерністських текстів.

Ключові слова: автобіографічний роман, художня своєрідність, ідейно-тематичний зміст, екзистенціалізм, іронія.

Постановка проблеми. Осип Шпитко – талановитий західноукраїнський письменник кінця XIX – початку XX ст., ім'я якого мало відоме сучасному читачеві. Із різних причин творчість цього митця опинилася на периферії українського літературного процесу: художній доробок Осипа Шпитка майже не осмислений критикою, а більша частина його творів не видана й досі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поодинокі спроби дослідження життя і творчості письменника здійснені в розвідках Петра Карманського, Івана Лучука, Петра Ляшкевича. У них коротко висвітлено біографічні відомості про Осипа Шпитка та подано загальний огляд художнього доробку автора. Відтак не маємо цілісного уявлення про естетичну природу образного світу письменника, ідейне спрямування та художньо-стильові доміанти його творчості.

Формування мети статті. Мета статті полягає в аналізі художніх особливостей роману «Вирід» Осипа Шпитка, визначенні стильових доміант твору, що вирізняють його з-поміж інших художніх текстів української літератури початку XX ст.

Виклад основного матеріалу. Прижиттєва літературна критика зазвичай обережно обминала ексцентричну й контрверсійну постать Осипа Шпитка. Однією з причин такого дивного й не цілком зрозумілого ставлення тогочасних літературознавців до письменника та його творчості була, очевидно, скандальна й неординарна вдача самого Шпитка: він завжди принципово й категорично відстоював власні художньо-естетичні та світоглядно-філософські погляди й ідеї. Нерідко навіть найменші зауваження щодо своєрідності індивідуального творчого методу чи стилю митця видавалися йому необ'єктивними й викликали шалене обурення та спалахи гніву, про що пише в есе «Перший богемист на галицькому ґрунті» сучасник письменника Петро Карманський: «[...] Наші дороги розійшлися з того приводу, що я в його знаменитих фейлетонах викреслював йому одну крапку над і, чого він за ніяку ціну не міг простити ні мені, ні взагалі всім «ідіотам з університетами». Наші граматики певно не знають, що їх химерність спричинила такий поважний «казус беллі» та що з їх вини мені дісталася на письмі стільки епітетів, до матерщини включно» [1, с. 39].

Осип Шпитко – плідний і продуктивний автор. Наприкінці XIX – на початку XX ст. твори цього письменника публікувалися в різних періодичних виданнях («Літературно-науковий вісник», «Комар», «Буковина», «MONITOR», «Дзвін», «Діло» та ін.) і водночас виходили окремими книгами. Зокрема, відомими свого часу були його сатиричні вірші (збірки «Новомодний співаник», «Хруніада», «Новомодні коляди»), ліричні поезії («Осіні квітки»), прозові твори (автобіографічний роман «Вирід», оповідання «Іван Підкова», «Дві нені», «Особлива крадіж», збірка «Дві новелки») та публіцистика (памфлети «Projekt na znižscsenije Rusi», «Опришок в реверенді: Правдива історія з бориславського пекла», фейлетони «Про святих Дамазия і Панкратія», «Листи з пекла: Анцихрист до Люципера»).

Чільне місце у художній спадщині Осипа Шпитка займає опублікований у 1901 році роман Вирід – «перший екзистенційний твір не лише на наших теренах, а й у Європі» [2, с. 13]. Він став своєрідним викликом усім естетичним канонам тогочасної української літератури і засвідчив якісно новий етап в історії розвитку українського письменства – початок творення літератури, вільної від будь-яких обмежень, традицій і канонів. Про це мова йтиме далі.

У «Виріді» Осип Шпитко вперше в українській літературі звернувся до забороненої на поч. XX ст. теми еротизму. Синкретизм глибоких екзистенційних мотивів та тонкої іронії, гумору, виразних елементів еротики й флірту – та стильова доміанта роману, що вирізняє його з-поміж інших модерністських текстів. Цим твором Осип Шпитко «заклав певні закономірності у розвиток української прози, бо навіть не хотючи його мимовільними послідовниками стали, для прикладу, такі сучасні прозаїки, як Ю. Покальчук та Ю. Винничук» [3, с. 127]. Тогочасна українська літературна критика, не будучи готовою до появи твору з цілком новим ідейно-тематичним змістом та неординарним, надзвичайно розкутим і легким художнім стилем, належним чином не оцінила роман, тому він не міг відіграти своєї ролі в українському літературному процесі.

У романі Осипа Шпитка простежується відхід від традицій літератури доби реалізму. Тут, зокрема, вже немає прикметних для реалістичного типу творчості прийомів детального відтворення об'єктивної картини дійсності, опису соціальних (чи морально-етичних) проблем і конфліктів, послідовного дотримання міметичних принципів (наслідувального відтворення дійсності), типізації та схематизації в зображенні героїв, натомість переважають нові засоби художнього мислення, властиві добі модернізму. У романі «Вирід» Осип Шпитко зосереджує увагу не на зовнішньому середовищі, як це спостерігалось в текстах

реалістичної літератури, а на зображенні внутрішньо-психологічного буття героя. Прикметно, що утворі вже простежуються окремі елементи естетики постмодернізму. Зокрема, чіткими й виразними є широковживані художні прийоми цього літературного напрямку – гумор, іронія, самоіронія, пародія, бурлеск, почасти гра метафорами тощо.

«Вирід» – це автобіографічний роман-сповідь зі складною символікою та глибоким філософським підтекстом. Головною темою твору є духовне і моральне деградування особистості, відірваної від суспільства. У романі взаємодіють два просторово-часові виміри: дитячий, що пов'язаний, здебільшого, із перипетіями в сім'ї героя та сільським побутом; і дорослий – зображення постійних мандрів Луневича, його суцільного розгульства, пиятики, неунормованих сексуальних стосунків та безперервних пошуків самореалізації в різних галузях діяльності.

Назва роману має знаковий характер. Вона введена з прізвиська головного героя – Романа Луневича і є деталлю-лейтмотивом, що наділена символічним значенням та виступає певним концептуальним кодом усього твору. Вирід – це той, що відродився від усіх, не такий, як інші, не сприймається більшістю через власні життєві принципи, які не збігаються із загальноприйнятими в суспільстві. «Інакшість» Луневича виявляється вже в ранньому дитинстві. За характером та структурою внутрішнього, психологічного буття він ніби не людська дитина, а виплід злих сил, «виродок», «відміна», «чортеня». «Смислообраз «відмінника» глибоко закорінений у релігійну і, загалом, у міфологічну свідомість». Згідно з народними віруваннями, «підмінними вважали дітей, яких ворожі сили підкинули породіллям, викрадаючи натомість їх немовлят» [4, с. 105]. Підмінним дітям властива незвична поведінка, особливі здібності, неординарна вдача та навіть специфічна зовнішність [5, 125–126].

Міфосемантика «відміни» постійно нав'язується свідомості Романа Луневича. Прізвисько «вирід» він отримав одразу ж після свого народження, однак серйозних причин, які б зумовили відверто негативне ставлення рідних до нього, автор у творі не наводить: *«Ще малим у колісці прозвали мене виродом, мабуть, через те, що я плакав і був, загалом, дуже непосидючий, так що покійний мій тато давав крейцери за те, щоб мене вколисати або забавити»* [6, с. 16]. Назва «вирід» для героя стає більш звичною й природною, ніж ім'я: *«мені швидко навкучилося здрібніле «Ромцю», я сам немов почував, що властивіша для мене назва – вирід. (...) Чому воно так було – сего не розумію»* [6, с. 17].

Подібний смислообраз зустрічаємо також і в новелі Леся Мартовича «Відміна» (1904). Він, зокрема, чітко виражений у постаті головного героя Микитки, який безпосередньо «скований метафізичними переживаннями концепту виродка» та «перебуває в повній і деспотичній його волі» [4, с. 106]. Адже життя хлопця, як і самого Луневича, є суцільним ланцюгом несамовитих дій та ексцентричних витовків, яким, схоже, немає меж. Їхній характер і внутрішній склад наскільки незвичайні й неординарні, що, власне, й справді аж примушують таки повірити в його не людську природу: *«Я не вірив у ніякі забобони, але тепер вірю, що він – відміна. Це дідько підміняв свою дитину»* [7, с. 143]. Загалом між романом Осипа Шпитко й новелою Леся Мартовича можна простежити чима-

ло спільних рис. Очевидною, зокрема є ідейно-тематична спорідненість цих творів, що найбільшою мірою виявляється в образах головних героїв.

Органічним компонентом текстової структури роману «Вирід» є авторський хронотоп: у творі відбито чимало фактів, які мали місце в житті письменника, відтворено його поведінковий стереотип, що простежується в образі наратора й головного героя твору – Романа Луневича, реальним прототипом якого є сам Осип Шпитко. Образ головного героя роману можна ідентифікувати з письменником на підставі багатьох спільних рис, найприкметнішими серед яких є: ексцентрична манера поведінки, схильність до епатажних, скандальних витовків, зухвалих дій і вчинків, надзвичайно розкутий, авантюрний стиль життя. Тут чітко простежуємо синтез життєвого й творчого принципів Осипа Шпитко, що, власне, становить одну з визначальних рис художнього методу письменника. Життя і творчість митця були неподільними, вони органічно взаємодоповнювали одне одного. Часто історії, що відбувалися з автором, переливалися в літературні сюжети і навпаки – елементи з творів згодом, у тій чи іншій мірі, реалізовувалися в дійсності.

Подібна тенденція властива всьому модерністському дискурсові. Таку особливість влучно відзначив і простежив на долі російського символізму Владислав Ходасевич. Дослідник вважає, що принцип єдності життєвого й творчого методів був властивий багатьом письменникам початку ХХ століття. Свою думку науковець ілюструє низкою фактів і прикладів, зокрема й любовною історією Ніни Петровської (Ренати) з Валерієм Брюсовим та Андрієм Белімом. Коли любовні емоції Валерія Брюсова були вичерпані, «його потягнуло до пера». Згодом пережита любовна історія лягла в основу його роману «Огненный Ангел». При цьому автор «придумав розв'язку і підписав «кінець» під історією Ренати раніше, ніж життєва колізія, що лягла в основу роману, розв'язалася в дійсності» [8, с. 15].

На думку вченого, символісти намагалися перетворити мистецтво в дійсність, а дійсність у мистецтво. «Життєві події, через наявність, хиткість ліній, якими для цих людей окреслювалася реальність, ніколи не переживалися як тільки і суто життєві; вони відразу ставали частиною внутрішнього світу і частиною творчості». І навпаки: «написане будь-ким ставало реальною, життєвою подією для всіх. Таким чином, і дійсність, і література творилися ніби загальними, часом ворогуючими, але і в ворожнечі поєднаними силами всіх, хто потрапив у це незвичне життя, у цей «символічний вимір» [8, с. 9]. Це виявляється у філософсько-естетичних засадах згаданого літературного напрямку, на визначенні його повсякденної життєвої поведінки.

Усе сказане «не було прикметним лишень для російського літературного простору. Подібна тенденція охопила все модерне літературно-мистецьке життя Європи цього періоду, позначене пошуками нових життєвих і художніх форм. Українська література не була в цьому плані винятком» [9, с. 24].

Отже, намагання письменників початку ХХ століття знайти спільний життєво-творчий метод було закономірною необхідністю в пошуках нової художньої форми. Осип Шпитко у своїй творчості (зокрема й у романі «Вирід») теж дотримувався цього важливого принципу.

В есе Петра Карманського «Перший богеміст на галицькому ґрунті» (з книжки «Українська Богема») описано немало контroversійних епізодів з життя Осипа Шпитка. Їх ми знаходимо і в сюжеті роману «Вирід». Зокрема, зі спогадів Карманського дізнаємося, що в Бразилії письменник «творив з місцевих українських робітників анархістичну організацію «Чорної Маски» – для визволення України...» [1, с. 38]. У творі цей епізод відбитий цілком і повністю. Головний герой Луневич теж організовує таємні гурти «Товариство месників» і «Чорні маски»: *«І я затягнувся помалу в ряди оборонців зноблених та поневолених братів, став ширити соціальні ідеї (...)*.

Я заходив до різнорідних домів, до різнорідних нір, приглядався всьому й усім; сонних, голодних дурнів намовляв просто до грабунку. «Йди, – говорив я не одному, – та кради, грабуй, бий – нехай їх усі чорти беруть! Не бійся ніякого гріха, бо його нема, так як нема Бога. Вони придумали собі такого Бога, аби його боялися всі ідіоти, такі, як ти. (...) Коли хочеш, то приходи тоді, а тоді... там, а там... на згромадження «Товариства месників»» [6, с. 69-70].

Спостерігаємо також і протилежне явище, коли епізоди, зображені в творі, в тій чи іншій мірі реалізуються згодом у дійсності. За авторським задумом, головний герой твору Роман Луневич займається редагуванням Краківського часопису «Haslo», в якому головну для себе місію вбачає в завданні бути «оборонцем поневоленого люду»: *«Я (...) виїхав до Кракова, щоб обняти редакцію «Hasla» і, служачи справі люду, мати, передовсім, на оці власну справу народну» [6, с. 73].* Цей момент із роману згодом переливається в життєву парадигму письменника. Названий часопис, вірогідно, можна ототожнювати зі серією статей, які Осип Шпитко видавав у Бразилії в 1920-х рр. під загальною назвою «Христос народів» (а роман «Вирід», нагадаємо, було написано ще в 1901 р.).

У романі діє експліцитний наратор, який використовується письменником для безпосередньої репрезентації власного світогляду. Така наративна стратегія «подає подію як виражальний засіб характеру персонажа» [10, с. 406] і дозволяє розкрити внутрішній, психологічний стан героя. Використовуючи прийом першоособового оповідача, Осип Шпитко передає цілісне злиття наратора-споглядача і споглядуваного. Навколишня дійсність у романі відтворюється насамперед через суб'єктивне сприйняття головного героя, проходить через його свідомість, забарвлюється його психологічним станом у різноманітних, іноді складних і напружених, життєвих епізодах.

Новим у творі є суперечливий і багатогранний образ головного героя Романа Луневича. В ньому простежуємо постмодерний тип героя-авантюриста. З одного боку, це ексцентричний і надзвичайно амбітний Дон-Жуан, що веде богемний, розпусний спосіб життя: *«(...) закохаюся в неї, по самі вуха закохаюся і – буду ссати райські солодоці до безміру, до одуру, просто до одуру!.. А там – Бог із нею!.. Пощо мені кидається в очі? Пощо виказує стільки тепла, ніжності, серця? Пощо?.. (...)Що я винен, що дивлячись на неї, я мимовільно перекидаюся думками в ту далеку минувшину і бачу перед собою мого першого херувима, мою першу любовку, дорогу Естеру, моє щастя, мій рай, моє життя, моє небо?.. (...)Чому б мені не бути раз щасливим?.. Коли що й станеться, то вони самі собі повинні приписати вину. Псові не можна ніколи вірити!..»*

[6, с. 101-102]. Своєю надмірно розкутою манерою поведінки він демонструє несприйняття законів суспільної моралі; все, що традиційно вважається правильним, звичним і нормальним, для нього є категорично неприйнятним, чужим і ворожим. Луневич – типовий ловелас, нічим не обмежений у своїх бажаннях (у першу чергу тілесних). Він є досвідченим «звідником чужих жінок», який, «потішаючи нещасних», ніякої відповідальності, а злочину тим більше, в цьому не вбачає: *«Страшна злість обгорнула мене. Замордувати хоче її й мене... За що ж мене? Що я йому зробив злого? За те, що я любив його жінку?.. А хіба я ходив за нею? Хіба я намовляв її до цього, уживав яких підступів, нечесних способів, аби її «звести»? Вона сама, сама до мене прибігала, сама мене полюбила і за все те, що сталося, я не міг брати на себе ніякої відповідальності. Я чув себе цілком невинним і чистим у сій справі (...). Я не міг опертися, просто мусів задоволити нещасливу жінку, що мала право любити і бути любленою» [6, с. 31].* Подібно до Дон Кіхота, головний герой завжди шукає пригоди нових яскравих вражень, бо лише в такий спосіб може існувати. Постійна тяга до змін і всього незвіданого, що, схоже, була закладена в ньому генетично, стає визначальним чинником у формуванні його неординарної та контroversійної особистості: *«Не знаю, що мене тягло за одно до якихось вищих діл, знаю, натомість, лиш те, що всяке тихе, сільське життя не для мене, не селі я б швидко стуманів, з ідіотів» [6, с. 79].* Вміння пристосовуватися до нового суспільного середовища й незвичних, екстремальних умов життя є головною рисою Луневичевої вдачі. З іншого боку, Роман Луневич – складна екзистенційна особистість: він самотній, замкнутий, розчарований в життєвих ідеалах і цілком занурений лише у власні думки, почуття й переживання. Герой належить до того типу складних і неординарних особистостей, яких суспільні правила й закони не змінюють, а лише ламають і нівечать: *«В міру зросту букв, прізвиськ та прокльонів я, замість поправитись, ставав ще гіршим, потайнішим, вправлявся ліпше в ошукування, в брехні, набирав якогось незрозумілого мені гарту і байдужості на все» [6, с. 17].*

Роман Луневич ще з дитячих літ не піддавався «примусам із гори», зокрема, й шкільної дисципліни та схоластичних методів навчання: *«Всякий примус із гори був для мене чимось страшним, я його ненавидів цілим моїм «я», лютився навіть тоді, коли мене заставляли співати» [6, с. 18].* Герой пройнятий екзистенційним бунтом проти заборон. Уже тоді він усвідомлював, що будь-які «примуси» можуть стати на заваді здійснення мрій *«про цілковиту волю, про повну і нічим необмежену вільність розпоряджування своєю особою» [6, с. 17].* Його зухвалі скандальні витівки та досить дивна й неординарна манера поведінки нерідко викликали нерозуміння, подив і сміх серед однолітків.

Образи другорядних персонажів Осип Шпитко змальовує схематично й однопланово, без тонких психологічних характеристик. Письменник обмежується лише загальними портретними рисами та акцентує здебільшого увагу не на зображенні чи описі дійових осіб, а на вираженні особливого, подеколи іронічного, ставлення до них героя-оповідача. Зазвичай такими персонажами в романі виступають екзальтовані коханки Луневича, зустрічі з якими стають невід'ємним змістово-композиційним еле-

ментом твору: кожна любовна інтрига головного героя органічно доповнює ланцюг яскравих і феєричних епізодів, що послідовно один за одним охоплюють його життя – закінчення одних стосунків неодмінно зумовлює початок інших. Другорядні образи в романі виконують лише роль своєрідного тла або фону, на якому всебічно висвітлюється складний внутрішній світ героя-оповідача.

Прикметними рисами художнього методу Осипа Шпитка є іронія, метафоризація та сарказм. Більшість персонажів твору зображено в пародійно-гумористичному чи навіть бурлескно-іронічному тоні. Загалом же майже кожний епізод у романі пройнятий глузуванням і сарказмом, які зчаста набувають карикатурного перебільшення. Дасться взнаки, отже, тонкість і легкість іронічного стилю письменника, дотепність і гострослів'я. Ще однією особливістю художнього методу Осипа Шпитка є тонке відчуття гумору в описах персонажів. Наприклад, при характеристиці Луневичем своєї «пристаркуватої» дружини Богуміли він після слів пошани, начебто незначною негативною рисою називає її найголовніший недолік: «Або й вона сама, Богуміла... Господи! Така то свята, така добра – лиш одну-одніську хибу відкрив я у неї перед шлюбом: була бридка!» [6, с. 81].

В описах інтимних картин Осип Шпитко використовує прийоми метафоризації, символізації, алюзій та натяку: «Надя вешті, се дівчина, що має всі потрібні умови на жєницину, а з того виходить таке, що не любити її усіма змислами, лиш деякими – було б просто моральним переступництвом супроти моральних законів... Вкінці до чорта! Не зірву я сього пуплішка – то прийде другий, очевидно розумніший від мене – і зірве він. Чому ж би я не мав бути тим розумнішим і тим хвиливицям щасливим, що упокоївся солодоцями її чару? Чому? Хіба я не маю таких самих прав, як і інші люди? (...)» [6, с. 108].

Досить помітно названі прийоми виражені також і в наступному фрагменті тексту: «Я гадав, що одурію, мукам не було кінця. Мені жаль було сього чудового пуплішка. Серце рвалося, кров грала в жилах звичайно, по-давньому, а я завше трявся, мов від лихорадки, на вид гарної жєнчки, особливо в хвили, коли чув її гарячий віддих, теплоту її ніжного тіла, коли електрична струя прошибала мене й її... Не дивниця, що і при Наді я розігрівся, о, дуже розігрівся. Я вже гострив кігті, скалив зуби, мов той кровожерний тигр і лагодився одним скоком на мою жертву.» [6, с. 114].

У романі Осипа Шпитка чітко простежуються зародки філософії екзистенціалізму. Особливо виразними постають такі екзистенціальні модуси, як: відчуження, самотність, відчай, вибір, абсурд людського буття. Крізь їхню призму й розгортається сюжетно-композиційна канва «Вироду». Традиційно появу й розвиток екзистенціалізму в українській літературі дослідники пов'язують з іменем Валер'яна Підмогильного, творча діяльність якого припадає на 20-ті рр. ХХ ст. Згідно з думкою науковців, він є одним із зачинателів цього напрямку та водночас найяскравішим його представником [11, с. 220]. Однак важко однозначно й беззастережно погодитися з подібним твердженням. Адже творча активність основоположника української інтелектуальної прози розгорнулася значно пізніше, ніж був створений роман «Вирід» Осипа Шпитка.

Валер'янові Підмогильному, безсумнівно, вдалося створити високохудожні зразки прози з екзистенціальної

проблематики. У його творах втілені ключові екзистенціальні мотиви: абсурдність людського існування, ірраціоналізм навколишнього світу, страх перед майбутнім, самотність, відчуженість, пошук сенсу буття. Однак претечею українського екзистенціалізму є, безперечно, роман «Вирід» Осипа Шпитка.

Найвиразніше в сюжеті роману «Вирід» прочитується мотив відчуження, який виявляється в екзистенційному стражданні і є своєрідним привілеєм свідомості, що стає домінантою характеротворення Романа Луневича. Він гостро відчуває свою непотрібність і недоречність власного існування: «Мені здавалося тоді вже, що нема правди на світі, що мене б'ють задармо, що мене ніхто не любить, що я нікому не потрібний, що... я справді якийсь не такий, як інші діти, що я – вирід» [6, с. 17]. Основною прерогативою екзистенційних рефлексій героя є відраза до себе: «До чого я здібний? До всього на світі, значить-ся: можу обіжати людей, бити невинних, визискувати, грабувати, красти, а навіть мордувати. (...) З того виходить таке, що нема нічого вже підлішого від мене, або, сказавши іншими словами: я є найпідлішою людиною..., ні, навіть не людиною, лиш найпідлішим і найбруднішим сотворінням під сонцем» [6, с. 103]. Луневич намагається протистояти суспільству, ворожому, «іншому», недосконалому, яке нав'язує йому свою волю, мораль, інтереси й ідеали. Він доходить висновку, що саме суспільство є справжньою причиною трагічної невлаштованості його життя, адже воно, не зрозумівши й не сприйнявши його належно, відкинуло від себе і цим спричинилося до всіх його моральних падінь.

У постаті Романа Луневича простежується глибока екзистенційна особистість, для якої все можливо, все дозволено, позаяк усе однаково не має сенсу: існування – це «буття для смерті» як єдиної мети життя. Тому, за авторським задумом, герой шукає свого продовження в самотності.

Висновки. Отже, автобіографічний роман «Вирід» Осипа Шпитка є новаторським і самотнім явищем української художньої літератури. Цим твором започатковано нові тенденції в українському письменстві – звернення до заборонених тем, поєднання глибоких екзистенційних мотивів та тонкої іронії, гумору, виразних елементів еротики й флірту.

Подальші перспективні напрями аналізу пов'язані з дослідженням типологічної спорідненості роману Осипа Шпитка «Вирід» та новели Леся Мартовича «Відміна».

Література:

1. Карманський П. Українська Богема / Петро Карманський. – Львів: Олір, 1996. – 144 с.
2. Ляшкевич П. Житіє Осипа Шпитка (Легенда. Біографія. Творчість) / П. Ляшкевич // Шпитко О. Вирід. – Львів: Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2000. – Вип. 5. – С. 5-14.
3. Лучук І. Правдивий богеміст української літератури / І. Лучук // Шпитко О. Вирід. – Львів: Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2000. – Вип. 5. – С. 126-127.
4. Піхманець Р. Халамидник і забіяка: психологічне підґрунтя художньої думки Леся Мартовича / Р. Піхманець // Дзвін. – 2011. – № 2. – С. 101-131.
5. Гнатюк В. Нарис української міфології / В. Гнатюк. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. – 264 с.

6. Шпитко О. Вирід. / Осип Шпитко. – Львів: Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2000. – Вип. 5. – 128 с.
7. Мартович Л. Твори / Лесь Мартович. – К. : Державне вид-во художньої літератури, 1954. – 484 с.
8. Ходасевич В. Ф. Некрополь: Воспоминания / В. Ф. Ходасевич. – М. : Советский писатель Олимп, 1991. – 192 с.
9. Піхманець Р. Листи Василя Стефаника як джерело вивчення його життя і творчості / Роман Піхманець // Парадигма. Вип. 2: ювілейний збірник на пошану Любомира Сеника. – Львів, 2004. – С. 191-228.
10. Луцак С. Наративна стратегія малої прози Леся Мартовича та Івана Франка / Світлана Луцак // «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 406-417.
11. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 752 с.

Стецик Н. Н. Художественное новаторство романа Осипа Шпытко «Вырод»

Аннотация. В статье проанализированы художественные особенности и идейно-тематическое направ-

ление автобиографического романа Осипа Шпытко «Вырод». Установлены стилевые доминанты романа, которые выделяют его среди других модернистских текстов.

Ключевые слова: автобиографический роман, художественное своеобразие, идейно-тематическое содержание, экзистенциализм, ирония.

Stetsyk N. Artistic innovation of the novel by Osip Shpytko «Vyrid»

Summary. The article analyzes the artistic features and ideological and thematic orientation of «Vyrid» – autobiographical novel by Osip Shpytko. Determined the dominant style of the work that distinguishes it from other modernist texts. It was established that the novel is innovative and original artistic phenomenon in Ukrainian literature beginning of the 20th century.

Key words: autobiographical novel, artistic originality, ideological and thematic content, existentialism, irony.